

שו"ת שרידי אש חלק ב סימן צד עמוד תרח

ויואל נא לעיין בשדי חמד מערכת אבלות וימצא הרבה דברים נחוצים

והנני ידידו המוקירו
יחיאל יעקב וויינברג

האם מותר לעשות טהרה למת שצוה לשרוף את גופתו

ב"ה יום ד' מ"ח למב"י תרצ"א
לכבוד האדון המרומם מ"ר זעקעלסאן נ"י נשיא החברה קדישא בעיר ברלין

ע"ד השאלה אם מותר לעשות טהרת - המתים במי שמצווים לשרוף את גופם - ידועה המחלוקת שהיתה בין הרב לערנער ובין הרב עהרענטרוי אם מותר לקבור את אפר המתים בקברות ישראל (בשורה מיוחדת ומופרדת משאר הקברים). ונחזה אם טעמי האיסור וההיתר שנאמרו בזה שייכים גם לנידון שלנו.

הרב לערנער ועמו גדולי הדור באונגארן, פולין וליטא אסרו את קבורת אפר הנשרפים מטעמים
הבאים:

א. הנשרפים הם בכלל האנשים שפרקו עול המצות, שמבואר דינם ביו"ד סי' שמ"ה סעי' ה', שאסור לעסוק בקבורתם. ואף שבמחלל שבת ושאר עבריינים נהגו להקל, משום שיש לומר שמא עשו תשובה קודם מיתתם, משא"כ במצווים לשרוף גופם לאחר מותם, הרי סופם מוכיח שלא עשו תשובה קודם מיתתם.

ב. יש בזה משום מסייע לידי עוברי עבירה, שהרי בזה שאנו קוברים אותם, כאלו אנו מסכימים להיתר השריפה.

ג. יש בזה משום חילול השם, מאחר שבעלי דתות אחרות אינם מטפלים כלל בגופי הנשרפים לפי שרואים בזה הכחשת אמונת השארת הנפש, ואם אנחנו נטפל בהם יש בזה משום חילול השם, כמבואר במסכת כותים פ"א: "אין לוקחים שליל מכותי, דכתיב: כי עם קדוש אתה לה' אלהיך - לא תעשה עם אחר קדוש ממך". ועיין בספר חסידים סי' תרפ"ט: "אם יש דבר שעכו"ם נהגו בו איסור, אסור לו לישראל לאכול, פן יתחלל שם שמים על ידו". ועיין במג"א או"ח סי' רמ"ד ס"ק ח', לענין לעשות מלאכה בשבת ע"י עכו"ם בפרהסיא, שיש איסור מצד חילול השם, מאחר שעכו"ם נהגו איסור לעשות מלאכת פרהסיא ביום חגם.

וטעם המתירים לקבור אפר הנשרפים הוא, נגד טעם א' - שגם פורשים מדרכי צבור מותר לעסוק בקבורתם ורק באבילות אסור, כמו שהוכיח בחתם סופר סי' שמ"א מדברי הרשב"א סי' תשס"ג והובא גם בש"ך יו"ד סי' שמ"ח ס"ק א', ועיין גם בב"ח יו"ד סי' שס"ב.

ונגד טעם הב' והג' - שבאפר הנשרפים יש חיוב לקבור מצד איסור הנאה, שהאפר אסור בהנאה מחשש טומאת מתים, שבאפר יש עצמות כשעורה שלא נשרפו ולא נפרכו כליל ומטמאים. ומצד מצות קבורה, שגם בעצמות שרופות יש מצות קבורה. עיין חקר הלכה להרב עהרענטרוי ומלמד להועיל סי' קי"ג. ונגד טעם ב' - הרב והחברה קדישא לא יעסקו בקבורה כלל, אלא הפקידים הממונים, ומכיון שהרב והחברה קדישא לא ישתתפו בזה, ידעו הכל ששריפת גוף המת אסורה.

והנה כל הטעמים שנאמרו גבי קבורת האפר שייכים לגבי עשיית הטהרה, היינו שאסור לעסוק בקבורתם. ואף שהמתירים סומכים על הב"ח ועל החתם סופר, שכתבו שמותר לעסוק בקבורת הפורשים מדרכי צבור - מ"מ גם הב"ח, שמתיר את הקבורה לפורש מדרכי ציבור, אוסר להתעסק בקבורתו להמציא לו תכריכין וצרכי קבורה של שאר מתים, עיין בב"ח שם.

ואף שאנחנו נוהגים להקל גם בעשיית תכריכים ושאר צרכי קבורה עפ"י היתר החתם סופר והרשב"א הנ"ל, מ"מ לעניין טהרת המתים העומדים להישרף יש להחמיר. דהנה על עצם ההיתר של החתם סופר יש חולקין. עיין בשדי חמד מערכת אבילות אות קכ"ז, שמביא בשם כמה אחרונים לחלוק על החתם סופר ומביאים רא"י מאו"ז ח"ב סי' תכ"ב, שמוכיח כן מירושלמי פ"ח דתרומות ועיין גם בדרישה סי' שס"א.
